

Nekronauti

Moje první smrt mi otevřela oči. Do slova a do písmene.

Zavolal mi jeden badatel z univerzity Duke. Viděl prý moje kresby v časopisech *National Geographic* a *Smithsonian* a chce mě najmout jako ilustrátora na svou plánovanou expedici.

Vysvětlil jsem mu, že jsem slepý, a to už osmnáct měsíců.

On mi řekl, že to ví; proto mě taky chce.

Příštího rána mě moje bývalá manželka zavezla před psychologický ústav při univerzitě. Ozvěna vám hodně napoví o jakémkoli prostoru. Tenhle byl pustý a institucionální jako čekárna nemocnice.

Doktor Philip DeCandyle měl dlaň vlhkou a chladnou -dvě charakteristiky, které nejdou pokaždé ruku v ruce. V duchu si dělám obrázek o lidech, se kterými jednám, a na tomhle byl obtloustlý, poddajný člověk, skoro metr osmdesát vysoký - později jsem se dozvěděl, že jsem nebyl daleko od pravdy.

DeCandyle nejdřív představil sebe a pak ženu po svém boku, doktorku Emmu Sorelovou. Byla jen o málo menší, měla vysoko posazený hlas a chladný, váhavý stisk, který mi napověděl, že má od světa odstup a nechce se v něm nijak vázat. U vědce to je běžný rys, ale u badatele trochu zvláštní. Byl jsem zvědavý, jakou expedici by mohli tihle dva plánovat.

„Oba nás nadchlo, že jste za námi přišel, pane Rayi," začal DeCandyle. „Viděli jsme vaše práce, které jste namaloval pro expedici v Mariánském příkopu. Ty obrazy dokazují, že jsou prostě věci, které kamera nezachytí. Není to jen technický problém jako nedostatek světla. Vy jste dokázal zprostředkovat majestátnost oceánských hlubin, tu chladnou, děsivou hrůzu, která z nich číší."

On obstaral všechno mluvení. Tady jsem se poprvé seznámil s projevem, který mi připadal nadsazený, skoro komický - to jsem ještě nepoznal hrůzy, ke kterým držel klíč.

„Děkuji vám," kývl jsem nejdřív směrem k němu a pak k ní, ačkoli ještě nic neřekla. „Pak rovněž nepochybně víte, že jsem během expedice přišel o zrak v důsledku chybné dekomprese."

„To víme," přitakal doktor DeCandyle. „Také jsme ovšem četli obsáhlý článek v *Sunu*, a tak víme, že jste i přes své postižení kreslit nepřestal a vydobyl si slušné renomé."

To byla pravda. Po nehodě jsem poznal, že moje ruka neztratila jistotu, za kterou se skrývalo čtyřicet let práce a tréninku. K malování jsem oči nepotřeboval. Noviny tomu říkaly paranormální jev, ale mně to nepřipadalo o nic pozoruhodnější, než když se portrétista dívá na člověka přeci sebou a ne do bloku. Při skicování a nanášení barev jsem byl vždycky precizní - to, že jsem stále dokázal vycítit jejich tvar a hloubku na plátně, mělo tuším víc co do činění s vlhkostí a jejich pachem než s mimosmyslovým vnímáním.

Ať už to bylo cokoli, noviny se z toho mohly zbláznit. Za poslední rok mě kvůli tomu interviewovalo několik novinářů; nikomu jsem se ale nezmínil, jak špatně mi jde v poslední době práce od ruky. Umělec krásu nejen tvoří, ale také hltá -a já ztratil odvalu. Po dvou letech slepoty jsem ztratil zájem o kreslení scén ze své minulosti, jakkoli pozoruhodné mohly připadat druhým. Z mého umění se staly kejkle. Tma, která zahalila můj svět, byla téměř úplná.

„Stále ještě kreslím, to je pravda," řekl jsem nezávazně.

„Pracujeme na unikátním experimentu," řekl doktor DeCandyle. „Na expedici do

říše ještě exotičtější, krásnější a také nebezpečnější než hloubky oceánu. Nedá se vyfotografovat, podobně jako Mariánský příkop, a nebyla proto nikdy zachycena na papíře. Proto chceme, abyste se stal součástí našeho týmu."

„Ale proč právě já?" ptal jsem se zmateně. „Proč chcete najímat slepého umělce?"

DeCandyle neodpověděl. Jeho hlas získal nový, autoritativní odstín. „Pojďte za mnou a já vám to ukážu."

A tak jsem se za ním vydal, nevšímaje si té strašné ironie v jeho slovech a trochu proti svému přesvědčení.

„Před dvaceti lety, ještě než jsem začal psát svou disertaci," začal DeCandyle, „jsem se v Berkeley zúčastnil unikátní série experimentů. Nepředpokládám, že by vám něco říkalo jméno doktora Edwina Norogučiho?"

Potrásl jsem hlavou.

„Doktor Noroguči experimentoval s technikami ožívání mrtvých. Ne, nic tak dramatického a zlověstného jako Frankenstein. Noroguči si nastudoval a přizpůsobil některé úspěšné zákroky na lidech, kteří se utopili nebo utrpěli infarkt. Objevili jsme, jak na jednu hodinu přivodit smrt - mluvím v množném čísle, protože jsem se k němu přidal a té práci zasvětil celý svůj život -, začali jsme pronikat a - jak byste asi řekl - mapovat oblasti existence, které jsou těsně spojeny se smrtí. Říkáme tomu zážitek života po smrti, anglicky tedy Life After Death - LAD."

Teta Katie, která mě vychovávala po smrti rodičů, mi vždycky říkala, že jsem trochu pomalý. Teprve v této chvíli mi začalo docházet, kam DeCandyle míří. Kdybych byl blíž ke dveřím, vykrácel bych rovnou. Takto jsem byl uprostřed místnosti, neměl jsem se podle čeho orientovat, a tak jsem začal ustupovat.

„Díky jistým chemickým a elektrickým procesům vyzkoušeným na dobrovolnících jsme dokázali potvrdit vyprávění lidí, kteří zažili svou klinickou smrt - jak jejich duchové shlížejí na vlastní těla, jak se vznášejí ke světlu, intenzivní zážitky klidu a míru - to vše bylo vědecky prozkoumáno a potvrzeno. Pochopitelně ne však zdokumentováno či vyfotografováno. Neexistoval způsob, jak vědecké obci zprostředkovat naše objevy."

Dostal jsem se ke zdi; teď jsem začal šátrat po dveřích.

„Pak došlo k právním a finančním komplikacím a naše práce byla přerušena - až donedávna. Za pomoci univerzity a díky zájmu *National Geographicu* můžeme s doktorkou Sorelovou pokračovat ve výzkumu doktora Norogučiho a mé maličkosti. A váš talent nám umožní podělit se se světem o výsledky našeho bádání. Poslední panenskou hranici, tu ‚neprobádanou zemi‘, o níž píše Shakespeare, máme nyní na dosah -"

„Mluvíte o tom, že se zabijete," skočil jsem mu do řeči. „Mluvíte o tom, že zabijete mě."

„Jenom na čas," opáčila doktorka Sorelová. Tehdy promluvila poprvé; ucítil jsem její ruku na rameni a otrásl jsem se. „Byl jsem s doktorkou Sorelovou v LAD prostoru mnohokrát," dodal DeCandyle rychle, „a jak vidíte - promiňte, jak se můžete přesvědčit -, ona se vrátila. Dá se tomu říkat opravdová smrt, když není definitivní? A odměna -"

„Promiňte," přerušil jsem ho znovu. Musel jsem hrát o čas, jinak bych dveře nenahmatal. „Díky pojistce a honorářům jsem docela dobře zaopatřen."

„Nemluvím o penězích," ujistil mě doktor DeCandyle, „ačkoli vám samozřejmě zaplatíme. Je tu ještě jedna odměna, která pro vás bude asi důležitější než peníze."

Našel jsem dveře. Právě jsem chtěl vypočodovat, když prohodil jediná slova, která mě mohla otočit:

"V LAD prostoru budete znovu vidět."

Ve dvě hodiny odpoledne jsem už měl za sebou lékařskou prohlídku a ležel upoután na zařízení, kterému DeCandyle a Sorelová říkali „vůz". Čekala mě první výprava do prostoru LAD.

Ze všech krajin nebe a pekla a přilehlých oblastí, které jsem měl spatřit, bych vůbec nejraději zachytil štětcem tu na poslech prázdnou místnost a vůz, který mě měl dovézt za hranice života. Musel jsem se ale spokojit s DeCandylovým popisem. Byl to černý (jak příhodné) kokpit ze skleněných vláken se dvěma sedadly: já jsem si ho představil jako corvettu bez kol.

Zatímco mi doktorka Sorelová zapínala popruhy, DeCandyle mi vysvětloval, že v rámu jsou zabudovány monitorovací systémy a elektrošokový oživovací přístroj. Na levé zápěstí mi natáhla rukavici se suchým zipem, ve které se nacházel intradermální injektor s atropinovou chemickou směsí, jež mě odřízne od sympatického nervstva.

Posadili mě nalevo a já si až později uvědomil, jak chytrý psychologický tah to byl - poprvé od té doby, co jsem oslepl, jsem seděl na řidičově sedadle.

„Svezete mě na hřbitov?“ vtípkoval jsem.

„Na první výjezd musíte sám,“ řekla Sorelová; to jsem ještě nevěděl, že nemá absolutně žádný smysl pro humor. Tento první, orientační výlet (neboli „navedení do LAD“; DeCandyle byl blázen do žargonu NASA) měl být naprosto bezpečný. Já jsem dostal příležitost osahat si LAD prostor a oni si zase mohli otestovat moje fyzické i psychické reakce na navozenou smrt.

Sorelová mi svýma velkýma, studenýma rukama zapjala pás kolem ramen, pak jsem slyšel, jak ozvěna jejích kroků postupně slábne v dáli. Představoval jsem si, jak se s DeCandylem schovávají za olověnou stěnou jako technici u rentgenu. Monitorovací systémy vozu se s jemným hučením spustily.

„Připraven?“ zavolal DeCandyle.

„Připraven.“ Musel jsem to ale říct dvakrát, než mi to slovo přešlo přes rty.

Na krátkou chvíli mě na zápěstí něco štípalo. „Pane Rayi? Slyšíte mě?“ zeptal se DeCandyle, jehož hlas zněl náhle tak kovově, tak vysoko, jako hlas doktorky Sorelové. Snažil jsem se odpovědět, ale nemohl jsem, přemýšlel jsem proč, dokud jsem si neuvědomil, že injekce zapracovala, že výlet začíná.

Že umírám.

Na okamžik jsem zpanikařil, sáhl jsem po zápěstí, abych si strhl zapínání rukavice, ale moje reflexy byly čím dál tím pomalejší, a když impuls konečně doputoval do levé paže, neměl už jsem sílu, abych ji zvedl. Doktorka Sorelová (anebo to byl DeCandyle?) něco říkala, ale její hlas se ode mě vzdaloval. Znovu jsem zkusil zvednout ruku; nepamatuji se, zdali se mi to povedlo nebo ne. Najednou jsem se cítil strašně zahanbený, jako kdyby mě chytili při něčem ohavném, nevýslovně hnusném, pak ten pocit odezněl. Zdálo se mi, že místností se prohání vítr, jako by se otevřely nové dveře. Moje kůže byla chladnější a očividně se roztahovala. Cítil jsem se jako nafukovaný balón.

V těch prvních chvílích jsem nezažil to, co mnozí popisují - totiž že bych se vznášel a díval se na vlastní tělo. Snad mě má slepota připravila o chuť „ohlížet se“ za sebe. Byl jsem si vědom pouze toho, že se čím dál tím rychleji vznáším, neměl jsem žádné touhy, nic mě se zemí nevázalo: cítil jsem, jak se zmenšuji, a v tom byla jistá úleva, jako kdybych se scvrkával do jednoho zářivého bodu, kterým jsem vždycky chtěl být.

Moje přirozené instinkty, které jsem si celá léta hýčkal jako přirozenou protiváhu k uměleckému vidění světa, v tom všem nějak chyběly: neměl jsem odstup. Byl jsem to, co jsem *zažíval* - jinak řečeno, nebylo žádné já, které by zažívalo, jak to zažívám. Svým způsobem mě to potěšilo, jako by to byl nějaký výkon.

Zatím jsem si začínal uvědomovat, jak příjemné je to světlo, světelná mřížka, ke které jsem stoupal..., jako by to byla hladina rybníka, v němž jsem byl ponořen tak dlouho a tak hluboko, že jsem na nějaký povrch úplně zapomněl.

Viděl jsem! Já jsem prohlédl! Připadalo mi to naprosto přirozené, jako kdybych nikdy nepřestal vidět, a přesto mě to plnilo ohromnou radostí.

Světlo bylo čím dál blíž a já letěl pomaleji - cítil jsem, jak se točím, a „ohlédl“ jsem se za sebe a „dolů“. Poprvé jsem si v té rychlosti vzpomněl na vůz, svoji slepotu, na svůj život a na svět. Viděl jsem zrníčka poletující jako prach v prosvětlených tunelech a přemýšlel jsem, jestli tohle bylo odedávna všechno. I když jsem si nad tím lámal hlavu, celou tu dobu jsem se otáčel ke světelné mřížce, která mě k sobě přitahovala skoro jako milenka.

V předběžné instruktáži mě Sorelová a DeCandyle varovali před „chladem“ LAD prostoru, ale ten jsem necítil. Pociťoval jsem jen hlubokou bázeň a klid, asi jako když se člověk dívá z vrcholu hory na oceán mraků. Snad byl můj zážitek utlumen nádherným darem zraku nebo snad jsem ve svých kostech věděl, že tahle smrt není konečná a že se brzo vrátím na Zem.

Obrátil jsem se ke světelné mřížce (nebo se ona natočila ke mně?) a uvědomil si, že je přehlídkou světla a nic než světla, žádného stínu. Koupal jsem se v něm, vznášel se pod ním v extázi srovnatelné snad jen s orgasmem, ačkoli tahle rozkoš trvala dlouho, nikdy nevyvrcholila a nikdy se nevytrácela -nekonečný klimax tiché radosti.

Byl jsem tedy v nebi? Zdali jsem si tu otázku položil tam, nebo až v následných úvahách, to opravdu nevím, protože tam pro mě paměť, zkušenost a očekávání splynuly v jedno.

„Poté“ (v LAD prostoru není pro čas pojem), co jsem se koupal v té nádheře snad celou věčnost, jsem začal cítit, jak klouzání zpátky, dolů, pryč od světla. Světlo ustupovalo a tma pode mnou se blížila. Ve svém „pádu“ jsem viděl obě a mlhavě jsem si uvědomoval (nebo si to paměť přidala později?), jak po mně temnota natáhla své pracky, jak si mne přivinula do náruče.

A pak jsem byl znovu slepý. Slepý! Natáhl jsem se zpátky, ke smrti - a ke světlu - a najednou pocítil ostrý šok a vztek, který přináší bolest. Zavrával jsem, pak přišel další šok -oba přišly od elektrošokového přístroje zabudovaného do vozu, jak jsem se později dozvěděl, a vrátily mě clo života.

Cítil jsem na tváři něčí ruce. Pokusil jsem se zvednout paže, ale ty byly přikurtované. Pak mi došlo, že nejsou přivázané, ale nehybné, mrtvé.

Mrtvé.

Slovo „strach“ opravdu nevystihuje to, co jsem cítil - ten příšerný děs, který mě zachvátil. Ačkoli bylo něco - moje vědomí? duše? - oživeno, moje tělo bylo mrtvé. Nic jsem necítil a nemohl jsem se ani pohnout. Ústa jsem měl otevřená, ale ne z vlastní vůle, a také jsem je nemohl zavřít.

Nedýchal jsem, ale to mi došlo až tehdy, když jsem se pokusil zaječet.

Třetí elektrošok přišel skoro jako přítel, vítal jsem prudkost, se kterou mnou otřásl. Poprvé v životě (ale byl to vlastně můj život?) jsem *cítil, jak* se mi ve hrudi pohnulo srdce, jak se stáhlo a žíznivě nasálo krev, asi jako když se dítě otřásá pláčem, slyšel jsem, jak se bublavě plnilo. Pak se mi krev navalila do mozku studeného jako led a já slyšel křik všude kolem sebe.

Byla to ozvěna mého vlastního výkřiku.

Musel jsem znovu ztratit vědomí, nebo to snad byla injekce, která mi měla ulehčit opětovný vstup do světa živých. Když jsem se vzbudil na nemocničním vozíku pro dvě osoby, dýchal jsem už pravidelně a klidně. Podle hodinek pro slepce byly čtyři hodiny tři minuty odpoledne - jen dvě hodiny od započetí experimentu.

Zaslechl jsem hlasy a vztyčil se; do ruky mi vrazili pohárek horkého čaje s kapkou bourbonu. Ve rtech jsem vůbec neměl cit.

„První retrokuce bývá občas drsná,“ řekl DeCandyle.

„Jak se cítíte?“ zeptala se Sorelová zároveň s ním. „Vnímáte nás?“

Bolelo mě celé tělo, ale přikývl jsem.

A tak začala má cesta na Druhou stranu.

„Ti dva mně připadají pěkně slizcí," řekla moje bývalka, když si mě podle předchozí domluvy v pět hodin vyzvedla.

„Jsou fajn."

„Nemá žádnou bradu, zato na nose jí pámbu přidal."

„Jsou to vědci, ne modelky," ozval jsem se mrzutě. „Je to experiment, kdy kreslím představy vyvolané ve spánku. Skvělá práce pro slepce." To byla lež, na které jsme se všichni dohodli - s pravdou jsem prostě nemohl ven.

„Ale proč chtějí slepce?"

Moje bývalá žena je policajtk. Jí vděčím za nezávislost, které se těším od oné nehody. To ona mě odvezla z nemocnice a zůstala se mnou, přičemž denně dojížděla z práce v Durhamu. Ona dozírala nad firmami, které mi za odškodné z Mariánského institutu přestavěly ateliér v horách tak, abych se v něm mohl s minimálními potížemi pohybovat (zpočátku po provazech jako loutka a později sám) z postele do koupelny, z kuchyně do ateliéru.

A pak požádala o rozvod, o kterém uvažovala už před mým zraněním.

„Možná potřebují někoho, kdo dokáže malovat se zavřenýma očima," pokračoval jsem. „Možná jsem jediný blázen, který do toho půjde. Možná se jim líbí moje obrazy. Dobře vím, že tohle vysvětlení ti bude připadat nadsazené, ale -"

„Měl bys vidět její vlasy," nedala se. „U kořínků bílé." Zahnula z dálnice na krátkou, ale strmou cestu k domu. Policejní auto s nízkým podvozkem na několika místech škrtlo o hrbolatou cestu. „Potřebovala by opravit," připomněla mi.

„Na jaře ji to nemine," slíbil jsem jí.

Už jsem se nemohl dočkat, až se dostanu ke štětcí. Toho večera jsem poprvé za čtyři měsíce zase začal pracovat - na obraze, který se objevil na titulní stránce *National Geographicu* věnovaného „Neprobádané zemi" a který dnes visí ve washingtonském Smithsonianově institutu pod názvem „Světelná mřížka".

O týden později si mě v ateliéru podle dohody vyzvedla doktorka Sorelová. Podle kliky jsem poznal, že přijela v Hondě Accord. Je zvláštní, jak slepí vidí auta.

„Asi se divíte, k čemu potřebuje slepec brokovnici," prohodil jsem. Právě jsem ji čistil, když přišla. „Rád se jí dotýkám, i když už s ní nestřílím. Byl to dar od Outer Banks Wildlife Association. Namaloval jsem pro ně sérii obrazů."

Nulová odezva. Ještě míň, než kdyby neřekla ani slovo.

„Kachny a písek," pokračoval jsem. „Buď jak buď, je to pravé stříbro. Vyrobeno v Anglii, clevelandský vzor. Osmnáct set sedmdesát jedna."

Pustila rádio a dala mi tak jasně najevo, že o konverzaci nemá zájem. Univerzitní FM stanice vyhrávala Roenchlerův Pohřeb jara. Po úzké cestě plné zatáček z ateliéru do Durhamu se řítila jako šílenec. Poprvé v životě jsem byl rád, že jsem slepý.

Dal jsem své bývalé manželce za pravdu - byla slizká, šla z ní husí kůže.

Doktor DeCandyle už na nás čekal ve vestibulu, chtěl hned začít, ale předtím jsem s ním musel do kanceláře, abych „podepsal" přesný magnetofonový záznam smlouvy. Měl jsem být s nimi pětkrát „naveden do LAD prostoru", ob jeden týden. *National Geographic* (který už s mými pracemi byl obeznámen) měl dostat práva na první reprodukci. Mně případnou grafické listy, originály, též poplatek za první reprodukci a poměrně slušná záloha.

Podepsal jsem a pak jsem řekl: „Neodpověděl jste mi na otázku. Proč chcete slepého malíře?"

„Říkejte tomu intuice," odpověděl mi DeCandyle. „Hned jak jsem viděl ten článek v *Sunu*, řekl jsem Emmě - to je doktorka Sorelová - ‚To je náš člověk!‘ Potřebujeme umělce, který - řekněme - není rozptylován svým zrakem. Malíře, který dokáže zachytit intenzitu zážitku v LAD prostoru a nepřikrášlí obraz spoustou vizuálních odkazů. A abych byl na-

prosto upřímný, potřebovali jsme pro *Geographic* někoho se slušnou pověstí."

„Taky jste potřebovali někoho natolik zoufalého, aby se k tomu odhodlal."

Jeho smích byl tak suchý, jak byly jeho dlaně vlhké. „Řekněme spíš ‚odvážného‘."

Sorelová se k nám přidala ve vestibulu a společně jsme zamířili k DeCandylově „startovní laboratoři". Podle šustění jejích šatů jsem odhadl, že se převlékla. Později jsem se dozvěděl, že na naše výlety do LAD prostoru nosila výsadkářskou kombinézu používanou NASA.

Potěšilo mě, že jsem se znovu ocitl na řidičově sedadle. Sorelová se tentokrát zapnula vedle mě.

Levá ruka zůstala volná, ale pravou mi vsunuli do příliš velké, tuhé gumové rukavice.

„Tato rukavice, které mezi sebou říkáme ‚palčák‘," vysvětloval DeCandyle, „má umožnit užší spojení obou výzkumníků v LAD prostoru. Přišli jsme na to, že díky neustálému fyzickému kontaktu zůstanou oba badatelé v LAD prostoru na dohled. Ta přezdívka je náš malý vtípek - do pekla jen s palčivými palčáky..."

„Rozumím," řekl jsem. Pak jsem uslyšel cvaknutí a uvědomil jsem si, že nemluvil ke mně, ale na magnetofon. „Jak dlouho budeme na výletu?"

„Není to výlet, ale navedení," opravil mě DeCandyle. „Zjistili jsme, že diskutovat o délce není nejlepší nápad - jinak byste se nevyhnul konfliktu objektivního a subjektivního času. Co se toho týče, byli bychom radši, kdybyste si své dojmy z cesty nechal pro sebe a pro své plátno. Domů vás dovezeme hned po retrokuci, tedy výstupu. Po experimentu po vás nebudeme vyžadovat žádná hlášení."

Cvak

„Jestliže tedy nemáte žádné další otázky -"

Pokud jsem měl nějaké další otázky, nemohl jsem si na ně vzpomenout. Kolik toho může člověk chtít vědět o tom, jak se zabije?

„Dobře," uzavřel DeCandyle. Slyšel jsem vzdalující se ozvěnu kroků a pak zatažení stěny, které mi signalizovalo, že výprava - navedení - začne co nevidět.

„Doktorko Sorelová, jste připravena?" Monitorovací systémy naskočily a začaly tiše hučet jako motor, který běží naprázdno.

„Připravena," odpověděla doktorka. Naše ruce se v rukavici setkaly. Bylo to trochu nešikovné. Nakonec jsme se za ruce nevzali, jenom jsme je obrátili tak, že jsme se dotýkali hřbetů.

„Série čtyřicet jedna, navedení první." Cvak.

Znovu jsem ucítil bodnutí, náhlé zahanbení a vítr odjinud a pak už jsem se vznášel ke světelné mřížce. Tentokrát jsem pod sebou se zděšením „zahlédl" temný obrys, který mohl být pouze vozem, se dvěma těly ohavně přepadlými dopředu, a jedno tělo patřilo mně... Ale už jsem byl pryč. Pak jsem v dálce zahlédl Blue Ridge s Mount Mitchell, kterou jsem nakreslil ze všech stran v každém ročním období, přestože jsem věděl, že z Durhamu není vidět. Pro slepé jsou hory ztraceny navždy a mně to přišlo hrozně líto, ale pak se moje lítost rozpustila ve světle. Světlo! A stín, který mě pronásledoval odzdola, připlul ještě blíž a proplul mnou, jako by byl ze světla. Já ho cítil jako *toho druhého* - ducha, od kterého nejsem zcela oddělen, ženu, a přece moji součást, spojenou se mnou jako dva prsty na jedné ruce pod *zářící* mřížkou, kterou jsme utkali. A znovu jsem cítil tu sladkou něhu jako nekonečný orgasmus -jenomže nebylo žádné „znovu": každý okamžik se podobal tomu prvnímu jako vejce vejci. Světelná mřížka zůstávala vždy ve stejné vzdálenosti, člověk by se jí skoro mohl dotknout, a přece byla vzdálená jako galaxie. Prostor byl tak nezřetelný a nerozlišený jako čas. Duch, který byl se mnou propojen, nějakým způsobem zdvojnásoboval mou extázi -cítil jsem, byl jsem dvakrát.

Pak mě něco stáhlo dolů a já byl znovu sám, nespojený (nekompletní?), rotoval jsem

pryč od světla, cítil jsem, jak ono laskavé teplo slábne. Život z této perspektivy mi připadal temný a osamělý jako hrob. Tak jako předtím přišel šok, urážející bolest, agónie, když v těle začala kolovat studená krev se svým studeným poselstvím...

A přinesla s sebou další temnotu.

„Retrokuze v 17.33." *Cvak.*

Znovu jsem byl na nemocničním vozíku. Sorelová musela obživit („retrokutovat") jako první, jinak by teď nemohla DeCandylovi pomáhat. Tiše jsem celý omámený a ochromený seděl a oni zatím zaznamenávali známky života. Její prsty mi teď připadaly známé, maně mě napadlo, jestli jsme se ve smrti drželi za ruce.

„Jak dlouho?" zeptal jsem se nakonec.

„Už jsem si myslel, že se na to nezeptáte," řekl DeCandyle. „Svezu ho domů," nabídla se Sorelová. Celých dvacet minut cesty jsme poslouchali rádio - Mahlera - a neprohodili ani slovo. Nepozval jsem ji dovnitř, nemusel jsem. Oba jsme přesně věděli, co se stane. Slyšel jsem její kroky za sebou na šterku, pak na schodech a na podlaze. Zatímco jsem klečel a zapínal teplomet - v ateliéru totiž byla zima -, zaslechl jsem, jak si jedním dlouhým zatáhnutím rozepnula parašutistickou kombinézu. A když jsem se k ní konečně obrátil, už mně pomáhala s oblečením, mlčky, zdatně a rychle. Její rty byly studené, její jazyk a bradavky byly studené, byl jsem nahý stejně jako ona, padl jsem s ní na rozestýlanou postel a zkoumal to tělo, které bylo tak cizí a zároveň tak důvěrně známé. Když jsem do ní vstoupil, byla to ona, kdo vstoupila do mě: zapomněl jsem, že takové společné vyvrcholení je vůbec možné.

Zapomněl? V životě jsem netušil, nikdy se mi o takové rozkoši ani nesnilo.

Za dvacet minut už byla obléknutá. Odešla beze slova.

Moje bývalá se u mne ve čtvrtek se svým přítelem - promiňte, partnerem - zastavila s nějakým jídlem do mikrovlnky. Nechala ho ve svém policejním autě s puštěným motorem. „Ty jsi zase začal malovat?" zeptala se. Slyšel jsem, jak se probírá mými plátny, i když ví, jak to nesnáším. „To je dobře. Říká se, že abstraktní umění je dobrá terapie."

Dívala se na „Světelnou mřížku" nebo třeba na „Pradleny". Moje bývalka si myslí, že veškeré umění je terapie.

„Není to terapie," protestoval jsem. „Pamatuješ se na ty pokusy? Ti profesori z Duke." Najednou jsem se jí z jakéhosi pošetilého popudu chtěl svěřit. „A není to taky nic abstraktního. V těch snech vidím."

„To je hezké," řekla ona. „Jenže já jsem si ty dva nechala prověřit. Mám totiž kamaráda na děkanátu. Nejsou žádní profesori. Přinejmenším ne na Duke."

„Jsou z Berkeley."

„Z Berkeley? Tak to je ovšem jiná."

V pondělí v deset mě Sorelová vyzvedla ve své hondě. Napřáhl jsem k ní ruku a ze zběžného, skoro váhavého stisku jsem vyčetl, že jsme se milovali v úplně jiném světě. To mně vyhovovalo. V rádiu jsem našel univerzitní FM stanici a celou cestu do Durhamu jsme poslouchali Šulginův Tanec mrtvých. Docela se mi začalo zamlouvat, jak řídí.

DeCandyle nás už netrpělivě očekával v laboratoři. „Při druhém navedení zkusíme proniknout trochu hlouběji," oznámil.

„Hlouběji?" ozval jsem se. Jak by se člověk mohl dostat hlouběji, když byl mrtvý?

Mluvil do magnetofonu a zároveň ke mně. „V této sérii jsme viděli pouze okraj LAD prostoru. Za prahem světla se nachází ještě jedna říše LAD. Ta má zřejmě svou vlastní objektivní realitu. Při tomto navedení budeme tuto říši pozorovat, ale nepronikneme do ní."

Cvak.

Sorelová vešla do místnosti - poznal jsem to podle šustění její výsadkářské kombinézy. Připoutali mě do auta, ruku mi zasunuli do rukavice - a já se otřásl odporem.

Něco tam bylo. Jako bych sahal do kbelíku se studenými vnitřnostmi.

„V palčáku teď obíhá plazmový roztok," informoval nás DeCandyle. „Doufáme, že přispěje k daleko pozitivnějšímu kontaktu mezi kosmonauty v LAD prostoru."

„Chtěl jste říct nekronauty," neodpustil jsem si štiplavou poznámku.

Nezasmál se, ani jsem to od něj nečekal. Strčil jsem ruku do palčáku. Rostok byl kluzký a lepkavý zároveň. Ruka Sorelové vklouzla do mojí, tentokrát nebylo na dotyku našich prstů nic neohrabaného, zapadly do sebe elegantně, lascivně, hladově. „Připraveni?" zeptal se DeCandyle.

Připraveni? Celý týden jsem nemyslel na nic jiného než na intenzitu, na svůj úžas - na světlo LAD prostoru. Přístroje v laboratoři si začaly tiše pobroukávat. Trvalo to skoro věčnost. Rostok v rukavici začal cirkulovat a já čekal na injekci, která mě osvobodí z vězení slepoty.

„Série čtyřicet jedna, navedení druhé," slyšel jsem DeCandyla. *Cvak.*

Ó, smrti, kdež osten tvůj? Srdce mi divoce tlouklo.

Pak přestalo.

Cítil jsem, jak se moje krev slévá, houstne, chladne. Moje tělo jako by se prodlužovalo a pak jsem byl náhle pryč, oprošťoval jsem se od vozu, od svého těla, do světla.

Zvedal jsem se, jako by mě někdo táhl. Neměl jsem čas ohlédnout se za svým tělem nebo se zadívat na hory. Čím dál tím rychleji jsme stoupali do říše mrtvých: LAD prostoru. Říkám my, protože jsem byl stín stíhající stín, a přitom jsme dohromady tvořili kruh světla a otáčeli se v harmonickém tanci. Toužil jsem po Sorelové jako planeta touží po svém slunci. Světlo nás milovalo a my jsme rotovali v jeho sladké orgasmické nekonečné záři, žhnuli jsme v absolutní nahotě, která se vzdala těla a odložila ho k ledu. Tak nějak se musí cítit bohové, kteří vědí, že život, jímž jsme my proletěli, je jenom jejich odhozené prádýlko. Zvedli jsme se ke světelné mřížce a ta se před námi rozestoupila...

A pak jsem pocítil náhlý strach. Jen takový lehký, asi jako mrazení v zádech, když otevřete dveře, které měly zůstat zavřeny. Světlo kolem mě potměnělo a stín spojený se mnou konečky prstů byl náhle pryč. Byl jsem sám. Pomyslel jsem si (ano, mrtvý, a přece jsem „myslel!"), že se v laboratoři něco porouchalo.

Všechno kolem mě ztuhlo. Byl jsem v nové tmě, jenže tahle tma se nepodobala tmě slepoty: tady jsem svým způsobem viděl. Stál jsem sám na šedé pláni, která se přede mnou otvírala v každém směru, ale přesto mě přepadla klaustrofobie, protože jsem dosáhl na každý horizont. Chlad byl stále větší, krutější, divočejší, zařezával se do kostí. Zkusil jsem se pohnout a temnota sama se pohnula se mnou...

„Retrokuce v patnáct nula sedm," říkal DeCandyle; Sorelová mě políčkovala po tvářích. „Ztratili jsme kontakt," zaslechl jsem ji.

Nebyl jsem v autě, ale na nemocničním vozíku na kolečkách. Umíral jsem zimou. „Čas - sto třicet sedm minut," konstatoval DeCandyle. *Cvak.*

Vzpřímil jsem se a složil hlavu do rukou. Obě tváře jsem měl studené. Obě ruce se mi třásly.

„Zavezu ho domů," ozvala se Sorelová.

„Kde jsme?" zeptal jsem se, ale žádná odpověď od ní nepřišla. Místo toho mě vezla pořád rychleji.

V ateliéru byla zima a já si znovu klekl k teplometu. Zápolil jsem se zvlhlými zápalkami, bál jsem se, že odejde, dokud jsem neucítil její ruku na krku. Už byla nahá, táhla mě do postele, ke svým kyprým, pružným, chladným nadržům, ke svým rozevřeným stehnům. Zapomněl jsem na chlad, který jsem cítil v jejím lůnu, stejně studeném a sladkém jako její ústa. Jak obstarožní je jazyk lásky! Protože je to právě to vysmívané tělo, pro něž měli trubadúři celá staletí jen despekt, které vede ducha ke světlu. Pod svojí nahotou jsme objevili další nahotu, která vedla a otvírala se do další nahoty, dokud jsme se

nevznášeli jako tvorové, kteří nemohou létat sami, ale jen společně - naše nahá těla se dostala tam, kde byly naše nahé stíny jen před pár hodinami. To nebylo milování, to bylo něco víc.

„Víš o tom?“ zeptal jsem se potom, když jsme leželi vedle sebe ve tmě. Mám rád tmu, ta všechny a všechno zrovnoprávňuje.

„Víš? Jako kdo?“

„DeCandyle. Co myslíš?“

„Do mých záležitostí nemá co mluvit,“ řekla úsečně. „A co on ví, do toho zase není nic tobě.“ Takhle skončila naše první a nejdelší konverzace. Spal jsem šest hodin, a když jsem se vzbudil, už byla pryč.

„Vypadá to, že mám v Berkeley taky kamaráda,“ prohodila moje bývalá, když mi ve čtvrtek přivezla nějaké polotovary do mikrovlnky. Poldové mají kamarády všude; přinejmenším je považují za své kamarády.

„DeCandyle studoval medicínu, dokud ho nevykopli za prodávání drog. Ta druhá dělala srovnávací literaturu, ale vyhodili ji už v prváku. Všechno se hodně tutlalo, ale proslýchá se, že nabízela studentům drogy výměnou za jejich účast na nějakých experimentech. Myslím, že to skončilo jednou smrtí. Můj kamarád se mi ještě poohlídne v policejním archivu.“

„Tum te-dum dum,“ já na to.

„Já ti jenom dávám fakta, Rayi. Jak je použiješ, pokud vůbec, to už je na tobě.“ Znovu se probírala mými plátny. „Jsem ráda, že znovu kreslíš hory. Ty se vždycky prodávaly nejlíp. Á, copak to tu máme? Pornografii?“

„Oko pozorovatele.“

„Kecy. Nemyslíš, že je to na *Natural Geographic* trochu moc, ehm - gynekologické? Vím, že kozy a tak se v něm sem tam objeví, ale -“

„Je to *National Geographic*,“ opravil jsem ji. „A buďte tak hodní -“ kývl jsem směrem k jejímu partnerovi, který stál ve dveřích a pošetile si myslel, že když bude stát naprosto nehybně, tak si ho nevšimnu. „Když už si se svým přítelem hrajete na Sherlocka Holmese, ověřte mi ještě jedno jméno.“

V pondělí jsem měl dodat první várku obrazů do série. DeCandyle pro mě poslal najatou dodávku. Řidiče jsem znal. Na částečný úvazek kázal a vyhazoval do vzduchu potratové kliniky. Při nakládání jsem dával velký pozor na to, aby se obaly obrazů neprotrhly.

„Slyšel jsem, že pracujete s Pekelnými doktory,“ prohodil.

„Nevím, o čem to mluvíte - prostě se chodím léčit,“ lhal jsem. „Jsem slepý, víte?“

„Budiž, budiž,“ uklidňoval mě. „Taky jsem slyšel, že posílají muže a ženu do pekla. Něco jako nového Adama a Evu.“ Zasmál se. Já ne.

„Nádhera,“ užasl DeCandyle, když u sebe v kanceláři rozbaloval obrazy. „Jak to děláte? U sochaře bych tomu rozuměl, tam jde o hmat, ale u obrazů? U barev?“

„Dokud na nich pracuju, vím, jak vypadají,“ odtušil jsem. „Jakmile uschnou, už to nejde. Když už chcete nějakou teorii, poslechněte si tu moji - barvy mají svou vůni, vůni tak jemnou, že ji většina lidí prostě nevnímá. Takže já jsem jako pes, který slyší ultrazvukovou píšťalku. Proto taky maluju olejovými, ne akrylovými barvami.“

„Vy tedy popíráte teorii *Sunu*, že je to paranormální schopnost?“

„Přece byste jako vědec nevěřil takovým bludům?“

„Jako vědec,“ opáčil DeCandyle, „už nevím, čemu vlastně věřím. Ale pojďme, práce už čeká.“

Na ozvěně v laboratoři bylo něco divného. Přivedli mě rovnou k nemocničnímu vozíku a pomohli mi na něj. „Kde zůstalo auto?“ protestoval jsem.

„Po zbytek série se bez vozu obejdeme,“ odpověděl mi DeCandyle. Když jsem

zaslechl cvaknutí magnetofonu, věděl jsem už, že se na mě obrací jenom zčásti. „Během tohoto navedení využijeme kryonické komory neboli KK, která byla vyvinuta za mého pobytu v Evropě. Díky ní pronikneme hlouběji do LAD prostoru." *Cvak.*

„Hlouběji?" To mě znepokojilo, vůbec se mi nelíbilo, jak tam ležím. „Tím, že zůstanu déle po smrti?"

„To nebude nutné," konejšil mě DeCandyle. „Kryonická komora rapidně ochladí tkáň a umožní rychlejší proniknutí do LAD prostoru. Doufáme, že při tomto navedení překonáme prahovou bariéru." *Cvak.*

Tou tkání myslel samozřejmě mrtvolu. „Tohle se mi nelíbí," prohlásil jsem. Sedl jsem si na vozíku. „Nemám to ve smlouvě."

„Smlouva vás zavazuje podstoupit pět navedení," připomněl mi DeCandyle. „Ovšem pokud nechcete jít-"

Právě v tom okamžiku přišla Sorelová ve své kombinéze. Slyšel jsem šustění nylonu mezi jejíma nohama.

„Neřekl jsem, že nechci jít," řekl jsem. „Chci jen -" Ale už jsem nevěděl, co vlastně chci. Znovu jsem se položil a ona si lehla vedle mě. Slyšel jsem, jak trubice docvakly na své místo. Její ruka zavedla moji do té páchnoucí, studené břečky v rukavici. Naše prsty se setkaly a propletly. Byly jako pár teenagerů, kteří se tajně scházejí, každý se svým malým libidem.

„Série čtyřicet jedna, navedení třetí," ohlásil DeCandyle. *Cvak.*

Vozík se rozjel a nakonec zapadl do malé komory. Spíš jsem cítil než slyšel, jak se mi za hlavou zavřely dveře: velejemné *cvak*. Zpanikařil jsem, ale Sorelová mi stiskla ruku a pach formaldehydu a atropinu zaplnil celou komoru. Cítil jsem, jak se Sorelovou padám - ne, zvedáme se ruku v ruce ke světlu. Tentokrát jsme stoupali pomaleji a viděli jsme, jak se dole točí naše natažená nahá těla, nahá jako toho dne, kdy jsme přišli na svět. Zvedli jsme se ke světelné mřížce a ta se rozestoupila jako máslo.

A byla pryč.

Obklopovala nás šedá tma.

Byli jsme na Druhém břehu.

Nic jsem necítil. Byl jsem plný nicoty. Úplně jsem ztuhl.

Sorelová teď měla tvar - ona, kdysi čiré světlo, teď byla z masa. Zjišťuji, že to nedokážu popsat, i když jsem to ještě několikrát namaloval. Měla nohy, ale ty byly podivně článkované, měla ňadra, ale ne ta ňadra, která znaly mé prsty a rty, její ruce byly tupé, tvář nevýrazná a její boky a mysl (jinak tomu říkat nemohu) byly bledé jako stěna. Vydala se do šedých dálav a já se pustil za ní, pořád „ruku v ruce".

Cítil jsem - *věděl jsem* -, že jsem o tomhle vždycky snil a že jen tohle je skutečné. Prostor kolem mě byl bezvýrazně, nekonečně šedý. „Život" byl jen sen, tohle byla realita.

Nechal jsem se unášet. Zdálo se, že mám znovu tělo, byť nad ním nemám vládu. Proběhly hodiny, staletí, celá věčnost a my dál pluli světem, který nebyl větší než rakev, ale přece jsme se jeho konce nedobrali. V nehybném středu stál kruh z kamenů. Sorelová si to k nim namířila a já s ní. Někdo -nebo něco - byl uvnitř.

A čekal.

Protáhla se skrz kameny k Němu a táhla mě za sebou. Já se zapřel a pak se uvolnil, zmocnil se mě děs, protože jsem se dotkl kamene. Nic tu nebylo skutečné - ale já se dotkl kamene. Náhle jsem věděl, že jsem vzhůru, protože všude kolem byla tma, jenže já už neviděl.

Vedle mě leželo její tělo a její ztuhlá ruka svírala mou. Předtím jsem se nikdy neprobudil - neretrokutoval - dřív než Sorelová. Bázlivě, zkusmo jsem natáhl levou ruku a nahmatl víko rakve přesně tam, kde jsem ho tušil. Bylo z porcelánu nebo z oceli, ne z

kamene. Ale studilo jako kámen.

Zkusil jsem zařvat, ale nebyl tu žádný vzduch. Než jsem mohl zaječet, přišel šok a já se propadl do jiné, temnější tmy.

„Nahmatal jste kryt kryonické komory," informoval mě DeCandyle. „Umožňuje zůstat déle v LAD prostoru bez poškození tkáně a spolu s ultrazvukovým ochlazováním krve napomáhá přímému přechodu na Druhý břeh." Ačkoli ten termín použil poprvé, okamžitě jsem věděl, o co jde.

Někdo pořád pevně svíral mou pravou ruku - aha, Sorelová. Byla pořád ještě mrtvá. Ležel jsem na nemocničním vozíku, snažil se vstát, ale to jsem vozík pořádně rozkolébal.

Když jsem si vzpomněl, musel jsem se otrást. Ještě než jsem si sáhl na víko - a to jsem byl stále mrtvý -, dotkl jsem se kamene.

DeCandyle pokračoval: „V LAD prostoru se zjevně vyskytují říše, jejichž přístupnost závisí na reziduálním elektrickém náboji ve tkáni." Čekal jsem na cvaknutí, to však nikdy nepřišlo - mluvil jenom ke mně. „Tělo má vlastní magnetickou polaritu, která přetrvává ještě několik dní po smrti. Chtěli bychom zjistit, co se stane, když elektrické pole zeslábně. To můžeme díky kryonické komoře probádat i bez toho, abychom čekali na skutečný rozklad těla."

Rozklad. „Takže jsou tu mrtví a mrtvější."

„Něco takového. Pojd'te, zavezu vás domů."

Pořád jsem ještě držel ruku Sorelové. Násilím jsem se vymanil z jejího sevření.

Nedokázal jsem spát. Děs Šedé říše (takové jméno jsem tomu dal na obraze) se mi neustále vracel. Připadal jsem si jako člověk v polovině toku Amazonky, který se bojí plout dál, ale bojí se i návratu, protože ať už ho čekají jakékoli hrůzy, příliš dobře zná hrůzu, kterou nechal za sebou. Ďábelský ostrov slepoty.

Toužil jsem po Sorelové. O slepých se tvrdí, že jsou fajnšmekři masturbace, snad proto, že naše fantazie nám umí rychle vykouzlit jakýkoli obraz. Potom jsem rozsvítil a zkoušel malovat. Vždycky pracuji za světla. Kresba je výsledkem spolupráce umělce a materiálu. Vím, že barva miluje světlo, a mám takový dojem, že plátno ho má přinejmenším rádo.

Ale bylo to na nic. Nedokázal jsem pracovat. Až po východu slunce, až když se probouzející se ptáci ohlásili hlasitým cvrlikáním, až tehdy mi došlo, co mě žere.

Žárlivost.

Moje bývalka přišla s jídlem o den dřív (aspoň jsem si to myslel). „Kde jsi byl?" ptala se. „Snažila jsem se ti dovolat celý den."

„V pondělí jsem byl na univerzitě jako obvykle."

„Mluvím o úterý."

„O včerejšku?"

„Dneska je čtvrtek, takže jsi někde ztratil den. Na tom zvlášť nezáleží, ale s tím tvým jménem jsme narazili přímo na zlatou žílu. Noroguči skutečně existoval, měl definitivu a učil na lékařské fakultě v Berkeley. Celkem kapacita, dokud ho ovšem někdo nezavraždil."

Slyšel jsem, jak se mi zase probírá plátny a čeká na mou reakci. Dokázal jsem si představit, jak tam stojí s tím svým polovičatým úsměvem.

„Že bys nechtěl vědět, kdo ho zavraždil?"

„Nech mě hádat. Philip DeCandyle."

„Vždycky jsem říkala, že z tebe měl být policajt, Rayi," řekla ne bez jistého obdivu. „Ty mi zkazíš všechno potěšení ze hry. No, z vraždy druhého stupně to obhajoba uhrála na zabití. V San Rafaelu si odpykal šest let. Ta slizounka dostala spoluvinu, ale do vězení nešla."

„Říkala jsi, myslím, že ti slizcí připadají oba dva." „Ona je slizčí. Víš, že má každý

prs jinak velký? Na to mi radši ani neodpovídej. A všiml sis, že máš v hromádce hotových obrazů bílé plátno?"

„To tam patří," upozornil jsem ji. „Říkám mu ‚Druhá strana‘."

V pondělí mě v hondě vyzvedl sám DeCandyle. „Kde je Sorelová?" zeptal jsem se. Musel jsem to vědět. Chtěl jsem s ní být, dokonce i kdyby byla mrtvá.

„Je v pořádku. Čeká na nás v laboratoři." „Umírám touhou po ní." Nečekal jsem, že se DeCandyle zasměje, a on se také nezasmál.

Jel k zešílení pomalu. Chyběla mi její závratná rychlost. Požádal jsem ho, ať mi řekne o Norogučim.

„Doktor Noroguči zemřel během navedení, tedy už se nikdy nevrátil. Obviněn jsem byl já. Ale mám takový pocit, že celý příběh dávno znáte." „A je pořád tam." „Kde jinde?"

„Ale proč on? Milióny lidí jsou po smrti, ale my je nevidíme."

„Vy jste Edwina *viděl*?" DeCandyle zastavil tak prudce, že do nás další auto nenarazilo jen díky dobrým brzdám a notné dávce štěstí. Pak zase šlápl na plyn. „Nevíme proč," pokračoval. „Spojení očividně přetrvává, i když není moc silné. Spolu s Emmou mnohokrát pronikli do LAD prostoru. Až příliš mnohokrát. Emma je přesvědčená, že je možné proniknout dost hluboko, aby ho našla." „A oživila ho?"

„Ovšemže ne. Je mrtvý. Edwin si umanul, že půjde hloub a hloub, i když tehdy neměl kryonickou komoru. Teď je hlubším proniknutím posedlá Emma. Možná je to u ní ještě horší, než to bývalo u něj." „Byli -"

„Jestli byli milenci?" Na to jsem se nechtěl zeptat, ale vědět jsem to chtěl.

„Ke konci ano," odušil. Zasmál se a byl to věru trpký úsměšek. „Nemyslím, že tušili, že o tom vím."

Když jsme se dostali k ústavu, zaslechl jsem rytmické skandování a mně neznámé skřípání šterku. „Budeme muset vejít zadem," informoval mě DeCandyle. „U předního vchodu máme demonstranty. Místní kazatel roztrušoval mezi domorodci, že se v laboratoři snažíme napodobit zmrtvýchvstání."

„Pokaždé si to vyloží opačně," utrousil jsem.

Dovnitř jsme se dostali postranním vchodem, a to přímo do laboratoře. Seděl jsem na vozíku a čekal na známé šustění její nylonové kombinézy, ale místo toho jsem zaslechl skřípání gumových pneumatik a sotva patrné cinkání paprsků kola.

„Jste na vozíčku?"

„Jen dočasně," odpověděla mi.

„Tromboflebitida," pospíšil si DeCandyle. „Když se krev hromadí na jednom místě příliš dlouho, začne se srážet. Ale nebojte se, difuzní kapalina kryonické komory už byla obohacena o antiaglutinační látky..."

Lehli jsme si společně, bok po boku. Uprostřed jsem našátral rukavici. Že by se ten roztok kazil? Páchl každopádně prapodivně. Sorelová našla mou ruku a naše prsty se setkaly v dobře známém lascivním, něžném objetí, jenže -

Jí chyběl prst. Dva prsty.

Pahýly.

Ruka mi ztuhla, chtěla se odtáhnout; palčák začal bublat a my jsme jeli dopředu, pak se vozík zastavil.

„Připraveni?"

„Připraveni." Zčásti jsem byl vystrašený a zčásti překvapený, jak se ta třetí část nemohla dočkat smrti. Zase jsme se valili nohama napřed do studeného, lehce štiplavého vzduchu krypty. Za hlavou se mi zabouchly dveře. Ještě než jsem stačil podlehnout panice, její prsty našly moje a polaskaly je, otevřely je jako okvětní plátky a pak přišlo žihadlo.

Srdce se mi zastavilo, asi jako když někdo vypne televizi.

Nebo zapne. Zvedal jsem se kaleidoskopem barev, rychleji a rychleji. Tentokrát jsem se nevznášel nad svým tělem, neohlížel se zpátky ani se nekoupal ve světle mřížky, jakmile jsem spatřil - ani to ne, letmo zahlédl - dobře známou nádheru LAD prostoru, už byla pryč a já se ocitl v té druhé temnotě. Na Druhé straně.

Rozkládala se kolem nás donekonečna, a přece nás po všech stranách obklopovala. „Obloha“ byla nízko jako víko rakve. Oba jsme se pohybovali toporně, nechali jsme se unášet, i když už jsme nebyli duchové, ale zase z masa a kostí. Byl jsem mrtvý v bdělém stavu. Kroužili jsme kolem kamenných pilířů, které srážely oblohu k zemi, a já zaregistroval mnoho věcí - její zadek, kůži na její ruce, která na povrchu připomínala spíš muchomůrku, slabý hmyzí pach.

Kolem „Ohrady“ (jak jsem nazval svůj obraz) jsme kroužili dlouho a bezvýsledně: pomalu se otáčela jako kamenné souhvězdí, ale my k ní nemohli. Znovu Někdo z Druhé strany čekal uvnitř. Pod světelnou mřížkou jsme čas nevnímali, možná proto, že se duch (na rozdíl od těla) pohybuje přesně rychlostí času, ale tady, na Druhé straně, jsme už nebyli ukotveni v jeho korytě. Nic se nepohybovalo. Každá věčnost byla uzavřena v další věčnosti a jednotlivé okamžiky už netryskaly v proudu, ale stekly do rybníka: soustředné kruhy, které se rozbíhaly nikam.

Našly se i další rozdíly. V LAD prostoru jsem i po smrti věděl, že jsem naživu. Tady jsem věděl, že jsem mrtev. Že tohle je realita, do níž se vlévá vše a z níž nic nevyvěrá. Že tohle je konec všech věcí.

Hrůza mě nikdy neopustila, ale ani nenarůstala: každou buňku mého těla vyplňovala tichá panika jako neobíhající krev. Přesto mě to nedojímalo; své utrpení jsem sledoval tak nezaujatě a lhostejně, jako se kluk dívá na škvařícího se brouka.

Sorelová byla mrtvolně bledá. Nějak se dokázala k ohradě přiblížit, a když se natáhla, kámen stál před ní. Obrátila se ke mně a z bezvýrazné tváře na mě upřela pohled tvrdý jako ocel. Pohled jsem opětoval; naše nicota byla úplná. Skrz svislé kameny jsme viděli postavu. Pokynul nám (byl to muž), Sorelová kameny prošla, ale já se vzepřel: pak jsem se i já dotkl kamene (chladnějšího než chlad sám) a byl znovu s ní. Stáli jsme uvnitř ohrady, všichni tři, jako kdyby nějaké „předtím“ nikdy neexistovalo. Následovali jsme Norogučiho (byl to jasně on) do jakési stále hlubší černé vody. Musel jsem vzburcovat veškerou svou vůli, abych se zastavil. Obrátil jsem se a Sorelová se vydala za mnou, s tváří nerozluštitelnou jako povrch kosti.

Vzbudil jsem se ve tmě, ve slepé tmě tohoto světa.

Dotkl jsem se víka rakve. Bylo z porcelánu, hladké a studené. Cítil jsem drtivý stisk doktorky Sorelové, stisk mrtvých. Tentokrát žádná panika, jen klid a mír.

Přišel šok, pak další, tma překryla tmou a pak už bylo všechno nehybné.

„Dosáhli jsme kontaktu,“ slyšel jsem hlas Sorelové. To mě potěšilo. Nebo ne?

Posadil jsem se na vozíčku. Ruce mě pálily, prsty jsem měl v jednom ohni.

„Do prstů se vám vrací krevní oběh a to trochu bolí,“ říkal mi DeCandyle. „V LAD prostoru jste strávil přes čtyři hodiny.“

Čas zatím nikdy dobrovolně neprozradil. A také se neozvalo žádné cvaknutí. Věděl jsem, že lže.

„Vezmu ho domů,“ prohlásila Sorelová. Její hlas zněl kovově a přicházel z velké dálky, jako když jsme umírali. „Řídit ještě můžu.“

Bylo ráno. Úsvit nemusí nutně „přijít se zahřměním“, jak to formuloval Kipling, ale jisté zvuky k němu patří. Stáhl jsem okýnko hony a nechal se ovívat čerstvým větříkem, nechal jsem nový den překrýt hrůzy noci jako čerstvý nátěr starou barvu.

Ale ta hrůza prosakovala jako krev.

„Byli jsme pryč celou noc,“ řekl jsem.

Sorelová se zasmála. „Spíš dvě noci.“ To bylo poprvé, co jsem slyšel její smích. Připadala mi šťastná.

Zastavila u domu, ale nechala motor běžet. Natáhl jsem se po klíči a motor vypnul. „Půjdu s tebou dovnitř, jestli chceš,“ nabídla se. „Jenom mně budeš muset pomoci do dveří.“

Stalo se. Po jedné noze dokázala skákat celkem slušně. Pod parašutistickou kombinézou ve stylu NASA jsem s překvapením našel jemné, hedvábné spodní prádlo s krajkou v rozkroku - z doteků bříšky prstů jsem usoudil, že je bílé. Jednu nohu měla napuchlou jako párek. Její kůže byla napjatá a studená.

„Sorelová,“ oslovil jsem ji tiše. Nemohl jsem jí říkat Emmo. „Snažíš se ho odvést, nebo chceš jít za ním?“

„Zpátky nemůže,“ zašeptala. „Nemá tělo, ke kterému by se mohl vrátit.“ Přitiskla mou ruku k pahýlům svých prstů, na rty, mezi svá studená stehna.

„Pak tu zůstaň se mnou.“

Laskání zkřehlými rty a prsty není právě nejjednodušší. „Nesundávej mi celou podprsenku,“ požádala mě. Stáhla si jeden košíček a její bradavka byla studená, lepkavá a sladká. Až příliš sladká. „Už je pozdě,“ řekla posmutněle.

„Tak mě vezmi s sebou,“ navrhl jsem.

Takhle skončil náš poslední rozhovor.

„Něco jako Stonehenge,“ utrousila moje bývalá, když ve čtvrtek přinesla jídlo do mikrovlnky. Znovu se probírala mými oleji. „A co je tohle? Panebože, Rayi, porno je jedna věc, ale tohle, to je...“

„Říkal jsem ti, že to jsou představy z mých snů.“

„Tím hůř. Doufám, že tyhle nebudeš ukazovat vůbec nikomu. Je to nezákonné. A co to tady smrdí?“

„Smrdí?“

„Jako nějaká zdechlina. Možná že mýval nebo něco takového. Pošlu sem Williama, aby se podíval pod ateliérem.“

„Jakého Williama?“

„Nedělej, že ho neznáš,“ odsekla.

V noci z pátku na sobotu mě probudilo bušení na dveře.

„DeCandyle, jsou dvě hodiny ráno,“ vztekal jsem se. „Schůzku máme až v pondělí.“

„Potřebuji vás teď,“ naléhal, „nebo už žádné pondělí nebude.“ Nasedl jsem do hondy; dokonce i když měl naspěch, řídil jako ponocný. „Nedokážu přimět Emmu k retrokuci. Teď už je v LAD prostoru čtvrtý den, to se ještě nikdy nestalo. A tkáň se už začíná rozkládat.“

Je mrtvá, pomyslel jsem si. Ten člověk se prostě nedokáže vymáčkout.

„Neměl jsem jí dovolit, aby tam zašla tolikrát,“ chrлил ze sebe. „A neměl jsem ji tam nechávat tak dlouho, dojít tak hluboko. Ale ona si nedala říct, byla jako posedlá.“

„Šlápněte na plyn, nebo do nás někdo zezadu narazí.“ Už jsem to nemohl poslouchat. Zapnul jsem rádio - vysílali právě *Carminu Buranu*, operu o partě mnichů, která si dlouhou chvíli na cestě do pekla krátí zpíváním.

Připadalo mi to příhodné.

DeCandyle mně pomohl na vozíček. Cítil jsem vedle sebe tělo, nafouklé a ztuhlé. Na zápach jsem si rychle zvykl. Zkusmo, bázkivě jsem rukou vklouzl do rukavice. Její ruka mi na dotyk připomínala zralý sýr. Její prsty poprvé nevyhledaly moje, ale dál ležely naprosto netečně. Ale přirozeně - vždyť je mrtvá.

Nechtěl jsem jít. Náhle se mi zoufale nechtělo. „Počkejte,“ vykřikl jsem, ale už tehdy mi bylo jasné, že nemám šanci. Posílá mě za ní. Vozík už byl rozjetý a zakrátko se za mnou dveře s jemným cvaknutím zavřely.

Zpanikařil jsem, ale to už se moje plíce naplnily atropinem a formaldehydem. Cítil

jsem, jak se moje mysl scvrkává a je lépe ovladatelná. Prsty v rukavici se cítily tak nepatrné, zoufalé, osamělé, dokud nenašly její. Očekával jsem více pahýlů, ale našel jsem jen ony dva. Zklidnil jsem se a jako milenec jsem čekal na bodnutí, které... Ach! Konečně jsem se volně vznášel ke světlu, shlížel na tmavou laboratoř a auta na dálnici, která vypadala jako světlušky, ale pak jsem s úžasem zjistil, že jsem při plném vědomí. Proč nejsem mrtvý? Světelná mřížka se přede mnou rozestoupila tak lehce jako mrak a najednou jsem stál na Druhém břehu, sám, ne, stála vedle mě. Byla s Ním. Všichni tři jsme se nechali unášet a čas se zavinul sám do sebe a utvořil smyčku: byli jsme tady odjakživa.

Čeho jsem se bál? Vždyť to bylo tak jednoduché. Stáli jsme uvnitř ohrady, prstence na horizontu, který se táhl ve všech směrech. Prstenec tak ohromný, tolik kamene, tak blízko - stačilo k němu natáhnout ruku -, a přece daleko jako hvězdy, které jsem si stěží vybavoval... a u mých nohou černá klidná voda.

Na Druhém břehu je tmy dost a dost, ale hvězdy žádné.

Pohyboval jsem se. Voda byla klidná. Tehdy jsem pochopil (a rozumím tomu i teď), co mají fyzikové na mysli, když tvrdí, že vesmír je v pohybu, že se otáčí, protože jsem stál v černé klidné vodě ve středu všeho: jediná věc, která se nehýbe. Byla to subjektivní, nebo objektivní realita? Taková otázka nebyla na místě. Tohle bylo reálnější než cokoli, co se mi kdy přihodilo nebo ještě přihodí.

Radost tam určitě chyběla. Ale scházel tam i strach. Byli jsme naplněni studenou nicotou, byli jsme úplní. Byl jsem tu od počátku věků a budu tu navždy. Sorelová je přede mnou a před ní zase On a my se zase dali do pohybu, skrz černou vodu. Hloub a hloub. Jako kdybych se sledoval, jak odcházím a jsem čím dál tím menší.

Tohle není sen. Noroгуči mizí pod hladinou. Sorelová se zmenšuje a následuje ho do černé vody, a já vím, že za tímto prostorem je další a za ním zase další říše. To vědomí mě plní zoufalstvím tak absolutním, jako je můj strach.

A já ustupuji, hrůza mi dává sílu, vytrhávám se Sorelové ze sevření; pak i ona mizí pod hladinou.

A je pryč.

Vztáhnou obě ruce a dotknu se víka rakve. Z pravé ruky mi kape plazma. Křičím, ale výkřik se nemá kde rozlehnout, není tu žádný vzduch.

Pak přijde šok a teplá tma. Retrokuce. Když jsem se vzbudil, byl jsem prochladlejší než kdykoli předtím. DeCandyle mi pomohl posadit se.

„Nebylo to k ničemu?“ Plakal - už to věděl.

„Nebylo,“ odpověděl jsem váhavě. Jazyk mi ztěžkl, v ústech jsem cítil odpornou pachut' plazmy. Ruka Sorelové stále spočívala v rukavici. Když jsem ji vytáhl, maso jí odpadávalo od kosti jako slupka ze shnilého ovoce a ulpívalo mi na prstech. Zvenčí jsem zaslechl skandování demonstrantů. Byla neděle ráno.

To všechno se odehrálo před dvěma a půl měsíci. DeCandyle se mnou počkal, až demonstranti odejdou do kostela, a pak mě odvezl domů. „Zabil jsem je oba,“ vzlykal.

„Nejdřív jeho a pak ji. Dvacet let od jedné smrti k druhé. A teď už mi nemá kdo odpustit.“

„Ale oba si to přáli. Využili vás,“ namítl jsem. Jako využili mě.

Nechal jsem se vysadit hned na začátku příjezdové cesty. Už mě unavoval, bylo mi zle z jeho sebelítosti a navíc jsem chtěl vyjít do ateliéru sám. Nemohl jsem malovat. Nemohl jsem spát. Čekal jsem celý den a celou noc, iracionálně jsem doufal, že ucítím její studený dotek na zátylku. Kdo říká, že mrtví nedokážou chodit? Já jsem přecházel po kuchyni celou noc. Musel jsem usnout, protože se mi zdálo, že ke mně přišla nahá a oteklá a *zářící* a celá moje. Vzbudil jsem se a zaposlouchal se do zvuků linoucích se z polozavřeného okna nad postelí. Člověk žasne, jak je les plný života, dokonce i v zimě. Chtělo se mi z toho zvracet.

Příští středu mi moje bývalka zavolala. V psychologickém ústavu se našlo tělo mrtvé ženy

a bylo pravděpodobné, že budu předvolán, abych pomohl s identifikací zesnulé. Doktor DeCandyle byl zatčen. Mohlo by se stát, že budu rovněž vyzván, abych proti němu svědčil u soudu.

Nakonec mě ani nevyslychali. Policisté se příliš nehrnou do toho, aby nutili slepce kohokoli identifikovat. „Zvlášť když se univerzita snaží všechno ututlat," podotkla moje bývalá žena. „Zvlášť když se tělo rozkládá tak nahodile," dodal její přítel.

„Co tím chcete říct?"

„Mám kamaráda v koronerově týmu," vysvětloval. „To slovo ‚nahodile‘ použil on. Taky mi řekl, že tak zvláštní exitus ještě neviděl. Některé orgány byly v pokročilém stadiu rozkladu, jiné mortifikace vůbec nepostihla - jako kdyby zesnulá umírala postupně, několik let."

Poldové milují slova jako „exitus" nebo „mortifikace". Kdyby nebylo jich, doktorů a právníků, nikdo by už latinsky nemluvil.

Sorelovou pohřbili v pátek. *Žádný* pohřeb, jen krátká formalita u hrobu, aby se mohly podepsat náležité papíry. Byla pohřbena v té části hřbitova, která je vyhrazena amputovaným nohám a použitým mrtvolám z lékařské fakulty. Je zvláštní truchlit pro někoho, koho jste znal lépe ve smrti než v životě. Atmosféra to byla, aspoň pro mě, skoro jako na svatbě; když jsem nasával pach hlíny a slyšel, jak dopadá na víko rakve, bylo mi, jako kdybych dával nevěstu ženichovi.

DeCandyle tam taky stál, připoután želízky k příteli mé exmanželky. Nechali ho přijít coby příbuzného.

„Jak to?" zeptal jsem se.

„Byla jeho manželkou," řekla mi moje bývalka na cestě do policejního auta, kterým mě měla odvézt domů. „Studentský sňatek. Nežili spolu, ale nikdy se nerozvedli. Myslím, že mu utekla s tím Japončíkem. S tím, kterýho oddělal prvního. Vidiš, jak to do sebe hezky zapadá. To mě na té práci baví, Rayi."

A zbytek už znáte, zvláště pokud jste předplatiteli *National Geographicu*. Ten článek byl nominován na Ballantine Prize -vůbec první obrázky z Druhého břehu, z říše mrtvých, nebo jak to Shakespeare hezky vystihl „z té neprobádané země". DeCandyle se dokonce dostal do časopisu *People*:

Magellan Stygu promlouvá z vězeňské cely

a výstava mých obrazů v newyorské galerii měla ohromný úspěch. Pár kousků jsem prodal za astronomické sumy a zbytek jsem výměnou za pořádnou úlevu na daních věnoval Smithsonianově institutu.

Když jsem přilétl z New Yorku, na letišti si mě vyzvedla moje bývalá a její přítel. Svatba byla na spadnutí. William mi prohledal ateliér i sklep, ale žádnou zdechlinu nenašel. Moje exmanželka byla těhotná.

„A co jsem to slyšela o tvých prstech?" zeptala se mě po telefonu minulý čtvrtek. Už se u mě nestavuje, nemá čas, a tak mi vaří jedna žena z vesnice. Vyložil jsem jí, že jsem přišel o poslední články na dvou prstech. Můj doktor dokonce tvrdí, že to byl jediný případ omrzlin za výjimečně mírné zimy roku 199-.

Moje malířská technika odešla tak nějak s nimi, ale to ještě chvíli nemusí nikdo vědět.

Konečně přišlo jaro. Pach mokré země mi připomíná hrob a vzbuzuje ve mně hlad, který malování nezasytí, i kdybych měl všechny prsty celé. Já už mám domalováno. Moje exmanželka - promiňte, nastávající paní Cherryová - a její přítel -promiňte, snoubenec - mě ujistili, že za mnou příští neděli pošlou řidiče, aby mě odvezl na jejich svatbu.

Možná že ji ani nestihnu. Za dveřmi mi stojí brokovnice se stříbrným kováním, na které mohu odletět jako na raketě, kdykoli se mi zlíbí.

Stejně nesnáším svatby. A jaro.

Závidím živým.

A miluji mrtvé.

